

MEMÒRIA GENERAL DE L'AVANTPROJECTE DE LLEI DEL PATRIMONI CULTURAL IMMATERIAL CATALÀ

L'article 36.3.a) de la Llei 13/2008, del 5 de novembre, de la presidència de la Generalitat i del Govern estableix que els avantprojectes de llei han d'anar acompanyats, entre d'altres documents, d'una memòria general.

1. Justificació de la necessitat de la disposició legal i de l'adequació d'aquesta als fins que es persegueixen

1. El concepte de patrimoni cultural immaterial és relativament nou i pretén remarcar el fet que tota societat és susceptible de generar i elaborar pràctiques socials de gran valor cultural, independentment de la grandesa o excel·lència de seva trajectòria històrica. Fins fa ben poc el patrimoni cultural s'associava majoritàriament al patrimoni material de tipus històric, artístic o monumental que recollia l'esplendor del passat i la memòria d'un temps i d'una societat. Aquest concepte de patrimoni ha evolucionat i s'ha diversificat considerablement, tant en les seves concrecions materials com immaterials, i ha donat cabuda també a aquelles manifestacions i expressions immaterials de la cultura viscuda i recreada per la societat, les comunitats i els grups; manifestacions que s'insereixen en les relacions socials de les persones i llurs àmbits d'interacció de vida quotidiana: la vida familiar, laboral, econòmica, política, festiva, religiosa, d'oci, etc. És, consegüentment, el que s'ha aplegat sota el concepte de patrimoni cultural immaterial, terme que avui designa tot un gran ventall d'expressions culturals a la vegada que desplega en l'actualitat un gran camp d'acció en l'àmbit de la gestió.

L'impuls més rellevant del patrimoni cultural immaterial es produeix en el Dret internacional a través de l'acció de l'Organització de les Nacions Unides per a l'Educació, la Ciència i la Cultura (UNESCO), que ha definit el patrimoni cultural immaterial i ha establert les obligacions de les administracions en aquest àmbit a través de tractats internacionals com la Convenció per a la Salvaguarda del Patrimoni Cultural Immaterial (2003) i la Convenció sobre la Protecció i la Promoció de la Diversitat de les Expressions Culturals (2005).

La Llei estatal 10/2015, de 26 de maig, per a la salvaguarda del patrimoni cultural immaterial, regula l'acció general de salvaguarda que han d'exercir els poders públics sobre els béns que integren el patrimoni cultural immaterial en els seus respectius àmbits de competència.

La Llei 9/1993, de 30 de setembre, del patrimoni cultural català regula la protecció dels béns culturals mobles i immobles i, pel que fa al patrimoni immaterial, estableix, en l'article 1.3, que únicament forma part del patrimoni cultural català els béns immaterials integrants de la cultura popular i tradicional i les particularitats lingüístiques, d'acord amb la Llei 2/1993, de 5 de març, de foment i protecció de la cultura popular i tradicional i de l'associacionisme cultural.

La Llei 2/1993 té per objecte la recuperació, l'inventari, la protecció, la difusió i el foment de la cultura popular i tradicional catalana; el suport i l'impuls a la dinamització cultural; el desenvolupament de l'associacionisme cultural i la creació dels òrgans superiors executius i consultius del Departament de Cultura en aquests àmbits.

La Convenció per a la Salvaguarda del Patrimoni Cultural Immaterial estableix un concepte molt més ampli del patrimoni cultural immaterial, incloent els usos, les representacions, les expressions, els coneixements i les tècniques, juntament amb els instruments, objectes, artefactes i espais culturals que li són inherents, que les comunitats, els grups i, en alguns casos, els individus reconeixen com a part integrant del seu patrimoni cultural.

L'objecte de l'Avantprojecte de Llei és donar una major presència i rellevància a aquesta part del patrimoni cultural, adaptant-se al concepte més ampli establert per la Convenció i establint les categories de protecció, el procediment per a la seva catalogació o declaració i les competències de les diferents administracions públiques en aquest àmbit.

La norma cerca la salvaguarda i la protecció del patrimoni cultural immaterial, però també la seva difusió. Una de les iniciatives que ha de permetre aquest darrer aspecte és garantir l'accés públic als béns immaterials declarats, sens perjudici dels usos consuetudinaris pels quals es regeix l'accés a determinats aspectes d'aquestes manifestacions.

2. L'avantprojecte, contràriament al que es deia a la memòria preliminar, i en base a les propostes rebudes a la consulta pública a Participa gencat, no regula l'associacionisme cultural com part integrant del patrimoni cultural immaterial i es manté a la Llei 2/1993, de 5 de març, de foment i protecció de la cultura popular i tradicional i de l'associacionisme cultural.

3. L'Avantprojecte de Llei incideix també en la utilització dels mitjans electrònics, d'acord amb el que estableix la Llei 29/2010, del 3 d'agost, de l'ús dels mitjans electrònics al sector públic de Catalunya, per garantir a la ciutadania l'accessibilitat de les dades contingudes en l'Inventari del Patrimoni Etnològic de Catalunya així com en la tramitació dels procediments administratius i en el funcionament dels òrgans col·legiats. L'ús dels mitjans electrònics aporta agilitat i rapidesa en l'actuació administrativa, incrementant l'intercanvi d'informació, la participació, la millora dels serveis oferts a la ciutadania. A més, aquests mitjans milloren l'eficiència i l'eficàcia administratives, la transparència, la proximitat i l'obertura de les administracions públiques als ciutadans.

La simplificació administrativa també és un element que s'ha tingut en compte, i que es materialitza en iniciatives com l'ús de les eines registrals ja existents en l'àmbit del patrimoni cultural per a la inscripció dels béns culturals immaterials declarats, ja siguin nacionals i locals.

4. La Convenció per a la Salvaguarda del Patrimoni Cultural Immaterial del

2003 i la Llei estatal 10/2015, de 26 de maig, per a la salvaguarda del patrimoni cultural immaterial fan referència a supòsits específics vinculats al patrimoni immaterial, com usos socials, coneixements i usos relacionats amb la naturalesa i l'univers, aprofitaments específics dels paisatges naturals, toponímia tradicional o dansa tradicional. Tant la Convenció com la llei esmentades són molt posteriors a la legislació catalana actualment vigent en matèria de patrimoni cultural: la Llei 9/1993, de 30 de setembre, del patrimoni cultural català i la Llei 2/1993, de 5 de març, de foment i protecció de la cultura popular i tradicional i de l'associacionisme cultural.

L'Avantprojecte de llei actualitza, d'acord amb la Convenció per a la Salvaguarda del Patrimoni Cultural Immaterial, el que en la societat moderna s'entén per patrimoni cultural immaterial, i que és definit com els usos, les representacions, les expressions, els coneixements i les tècniques, juntament amb els instruments, objectes, artefactes i espais culturals que li són inherents, que les comunitats, els grups i, en alguns casos, els individus reconeixen com a part integrant del seu patrimoni cultural. I es manifesta en particular en els àmbits següents:

- Activitats productives, processos i tècniques artesanals tradicionals.
- Creences, festes, rituals i cerimònies.
- Formes de comunicació, expressions orals i les seves produccions, incloses la llengua i les seves modalitats i particularitats lingüístiques.
- Danses i balls, representacions, jocs i esports.
- Manifestacions musicals i sonores.
- Sistemes de cura, alimentació, gastronomia i arts culinàries.
- Formes de sociabilitat col·lectiva i d'organització social, com també els usos i els costums tradicionals d'abast local i/o nacional.

L'actualització permet que la difusió, el coneixement i la protecció del patrimoni cultural immaterial català es realitzi d'una manera més ajustada a la realitat social i cultural actuals, facilitant una major atenció a manifestacions culturals que fins ara no estaven específicament identificades com, per exemple, les formes de sociabilitat col·lectiva i d'organització social.

És rellevant destacar que s'exclouen de l'Avantprojecte de llei totes les manifestacions del patrimoni cultural immaterial que no siguin compatibles amb el respecte als drets humans, la protecció dels animals; amb les dinàmiques de respecte mutu entre comunitats, grups o individus; o amb el desenvolupament sostenible. També es defineix la salvaguarda del patrimoni cultural immaterial, entesa com les mesures que han de garantir la seva viabilitat; què s'entén per comunitats, grups i persones portadors o protagonistes de béns del patrimoni cultural immaterial, tots ells conceptes fonamentals en l'aplicació de la llei. Finalment es detallen les característiques generals del patrimoni cultural immaterial, identificades en la pertinença, el reconeixement, la representativitat, la participació i cohesió

socials, la vigència, el rol de tradicional i contemporani, la interculturalitat, l'equitat i la sostenibilitat.

5. La protecció del patrimoni cultural immaterial és una necessitat en què coincideixen tots els signants de la Convenció per a la Salvaguarda del Patrimoni Cultural Immaterial. El Departament de Cultura de la Generalitat ha enllestit la pràctica totalitat de l'Inventari del patrimoni festiu de Catalunya i actualment es troba en revisió. Es disposa per tant d'una informació molt valuosa i actualitzada per avançar en la catalogació i protecció de moltes d'aquestes festes, però també és necessari salvaguardar altres béns culturals immaterials de caràcter nacional o local; i sense oblidar els possibles béns materials, mobles i immobles, que estan vinculats al bé immaterial, perquè el donen suport i el caracteritzen de manera singular. L'Inventari del Patrimoni Etnològic de Catalunya garanteix la inscripció dels béns etnològic catalans, tant materials com immaterials.

L'Avantprojecte de llei protegeix els béns culturals immaterials que tinguin rellevància nacional i que ha de declarar la Generalitat com a béns culturals immaterials nacionals (BCIIN). També protegeix les manifestacions del patrimoni cultural immaterial que, tot i llur significació i importància, no compleixen les condicions dels nacionals, mitjançant la seva declaració com a béns immaterials d'interès local (BCIIL) per l'ajuntament corresponent. Això harmonitza el seu àmbit competencial amb el que atorga la Llei 9/1993 a l'Administració local, en relació amb les declaracions de bé cultural d'interès local (BCIL), i respecta el principi d'autonomia local.

L'Avantprojecte de llei regula els procediments per a la seva declaració o catalogació i la documentació necessària per a la seva tramitació. Els béns nacionals s'han d'inscriure en el Registre de Béns Culturals d'Interès Nacional que regula l'article 13 de la Llei 9/1993, de 30 de setembre, del patrimoni cultural català i els béns locals s'han d'inscriure en el Catàleg del Patrimoni Cultural Català a què es refereix l'article 15 de la Llei esmentada.

La protecció dels béns culturals immaterials es completa amb l'existència de dos mecanismes o eines per a la seva consecució:

- a) Els plans de salvaguarda, que esdevenen instruments de gestió dels béns culturals immaterials nacionals i locals, revisables cada cinc anys, i en els quals es defineix la metodologia d'actuació i el programa d'accions a desenvolupar per assolir la protecció desitjada.
- b) L'Inventari del Patrimoni Etnològic de Catalunya, que inclou els béns etnològics, materials i immaterials. És públic i accessible a través de mitjans digitals.

El patrimoni cultural immaterial pot ser, tal i com han demostrats recents estudis realitzats pel Departament de Cultura de la Generalitat, un sector de gran importància econòmica i social. Però això no seria possible si el procés d'ordenació no inclogués garantir l'accés públic als béns culturals immaterials nacionals i locals. Sempre d'acord amb el marc normatiu més modern, l'Avantprojecte de llei vol fer compatible el principi de protecció amb el dret de les persones d'accés al bé cultural, però observant els

usos consuetudinaris pels quals es regeix l'accés a determinats aspectes d'aquestes manifestacions culturals. En la mateixa línia, els plans urbanístics hauran de tenir en compte la vinculació de possibles espais o immobles a manifestacions culturals immaterials.

També s'estableix les mesures que han de prendre les administracions públiques per a la protecció i difusió del patrimoni cultural immaterial, les quals també han de vetllar pel respecte i conservació dels llocs, espais, itineraris i dels suports materials en què se sustenten els béns immaterials objecte de protecció. En qualsevol cas la protecció màxima dels béns materials necessita de la seva declaració com a bé cultural d'interès nacional o bé catalogat d'acord amb la Llei 9/1993, de 30 de setembre, del patrimoni cultural català.

Finalment també s'encarrega a les administracions públiques que vetllin perquè el patrimoni cultural immaterial no sigui objecte d'apropiació indeguda per part de persones que no tenen legitimitat a través del reconeixement de drets de propietat intel·lectual o industrial.

6. El capítol 4 estableix que el Consell de l'Etnologia Catalana és l'òrgan col·legiat de caràcter consultiu en matèria de patrimoni etnològic, en el seu vessant material i immaterial i que ha d'exercir les seves funcions sens perjudici de les competències del Consell Assessor del Patrimoni Cultural Català o altres òrgans consultius en matèria de patrimoni cultural i de manera coordinada amb ells.

7. El capítol 5 de l'Avantprojecte de Llei estableix un règim sancionador reduït atès el caràcter intangible d'aquest patrimoni i d'acord amb els principis de dinamisme inherent al patrimoni cultural immaterial i a la llibertat d'expressió i al protagonisme de les comunitats i grups portadors del patrimoni cultural immaterial com a creadors, mantenidors, protagonistes i promotors de la manifestació cultural.

8. Pel que fa a les disposicions addicionals i finals, cal posar de relleu la declaració com a béns culturals immaterials nacionals de les manifestacions culturals que consten en la Llista representativa del patrimoni cultural immaterial de la humanitat de la UNESCO o al Registre de les millors pràctiques de salvaguarda del patrimoni cultural immaterial de la UNESCO amb anterioritat a l'entrada en vigor d'aquesta Llei.

Així mateix es re classifiquen les festes o elements festius declarats patrimonials o tradicionals d'interès nacional d'acord amb el Decret 389/2006, de 17 d'octubre, del patrimoni festiu de Catalunya, com a béns culturals immaterials nacionals, i les festes populars d'interès cultural i les festes i elements inscrits en el Catàleg del Patrimoni Festiu de Catalunya com a béns culturals immaterials locals.

2. Marc normatiu en què s'insereix l'Avantprojecte de Llei

1. L'Avantprojecte de Llei constitueix la necessària evolució i adaptació a la nova realitat social, cultural i normativa, dels continguts patrimonials de

la Llei 2/1993, de 5 de març, de foment i protecció de la cultura popular i tradicional i de l'associacionisme cultural. L'associacionisme cultural és segueix regulant per la Llei 2/1993.

És necessari adaptar la normativa catalana al marc establert per la Convenció per a la Salvaguarda del Patrimoni Cultural Immaterial (2003) de l'Organització de les Nacions Unides per a l'Educació, la Ciència i la Cultura (UNESCO), que ha definit el patrimoni cultural immaterial i ha establert les obligacions de les administracions en aquest àmbit. També cal tenir en compte la Convenció sobre la Protecció i la Promoció de la Diversitat de les Expressions Culturals (2005) de la UNESCO.

A nivell estatal, La Llei 10/2015, de 26 de maig, per a la salvaguarda del patrimoni cultural immaterial, regula l'acció general de salvaguarda que han d'exercir els poders públics sobre els béns que integren el patrimoni cultural immaterial en els seus respectius àmbits de competència.

2. La Llei 9/1993, de 30 de setembre, del patrimoni cultural català regula la protecció dels béns culturals mobles i immobles. Pel que respecta al patrimoni immaterial, el seu article 1.3 estableix que únicament forma part del patrimoni cultural català els béns immaterials integrants de la cultura popular i tradicional i les particularitats lingüístiques, d'acord amb la Llei 2/1993, de 5 de març, de foment i protecció de la cultura popular i tradicional i de l'associacionisme cultural. Per aquest motiu l'Avantprojecte de Llei preveu la modificació d'aquest article per remetre's a la legislació especial en matèria de patrimoni cultural immaterial.

3. Pel que respecta al règim sancionador en matèria de patrimoni cultural immaterial, les sancions que es poden imposar per les infraccions establertes en l'article 21 de l'Avantprojecte de Llei, es regeixen per l'article 73 de la Llei 9/1993, de 30 de setembre, del patrimoni cultural català.

4. En l'actualitat el Departament de Cultura de la Generalitat compta amb un consell assessor en matèria d'etnologia. En concret es tracta del Consell de l'Etnologia, regulat per l'Ordre CLT/152/2015, de 30 d'abril. L'Avantprojecte de Llei manté la vigència d'aquest consell i de la normativa que l'empara.

3. Relació de disposicions afectades i taula de vigències i derogacions resultants

1. L'Avantprojecte de Llei del patrimoni cultural immaterial català estableix la derogació de:

- a) Els articles 1, 2, 3, 4, 5 i 6 de la Llei 2/1993, de 5 de març, de foment i protecció de la cultura popular i tradicional i de l'associacionisme cultural.
- b) El Decret 389/2006, de 17 d'octubre, del patrimoni festiu de Catalunya (DOGC núm. 4743 de 19.10.2006).

2. La disposició final primera de l'Avantprojecte de Llei modifica l'article 1.3

de la Llei 9/1993, de 30 de setembre, del patrimoni cultural català perquè en puguin formar part d'aquest els béns que integren el patrimoni cultural immaterial i es remet a la legislació especial en la matèria.

3. Es manté la vigència de les normes següents:

- a) L'Ordre CLT/152/2015, de 30 d'abril, del Consell de l'Etnologia Catalana.

L'Avantprojecte de Llei no modifica ni deroga altres disposicions normatives.

4. Competència de la Generalitat sobre la matèria

1. L'article 127 de l'Estatut d'autonomia atribueix a la Generalitat la competència exclusiva en matèria de cultura, que comprèn en tot cas la protecció del patrimoni cultural de Catalunya, la regulació i l'execució de mesures destinades a garantir l'enriquiment i la difusió del patrimoni cultural i a facilitar-hi l'accés, l'inventari i la seva declaració i gestió. El patrimoni cultural inclou tant la protecció de béns materials, mobles i immobles, com de béns immaterials.

Així mateix la Generalitat disposa de competència exclusiva sobre les activitats artístiques i culturals que es porten a terme a Catalunya (art. 127.1.a) i sobre el foment de la cultura (art. 127.1.d), que comprèn el foment i la difusió del patrimoni cultural i artístic i de la creació i la producció teatrals, musicals, audiovisuals, de dansa, de circ i d'arts combinades portades a terme a Catalunya (art. 127.1.d) així com la projecció internacional de la cultura catalana.

2. Finalment, la Generalitat té la competència exclusiva en matèria d'organització de la seva Administració, d'acord amb l'article 150 de l'Estatut d'autonomia, que inclou la regulació de la seva estructura, dels seus òrgans i el funcionament. En aquest sentit, l'Avantprojecte de Llei regula òrgans consultius i de coordinació en matèria de patrimoni immaterial.

5. Relació de persones i entitats a les quals s'ha d'atorgar el tràmit d'audiència i la procedència de sotmetre l'expedient a informació pública

1. Durant la tramitació de l'Avantprojecte de Llei, es considera necessari que es dugui a terme el tràmit d'audiència, atès que afecta a interessos legítims dels ciutadans i d'entitats vinculades amb el patrimoni cultural immaterial. La proposta normativa se sotmetrà a audiència de les entitats següents:

a) Entitats representatives del sector de recerca, protecció i difusió del patrimoni cultural immaterial.

- Les entitats integrants de la Xarxa Territorial de l'Observatori del Patrimoni Etnològic i Immaterial, formada en l'actualitat per 22 entitats (i a partir de gener de 2024 per 30 entitats):

- Institut Ramon Muntaner. Fundació Privada de Centres d'Estudis de Parla Catalana.
- Patronat del Consorci Ecomuseu de les Valls d'Àneu.
- Consorci Museu de les Terres de l'Ebre.
- Consorci de les Drassanes Reials i Museu Marítim de Barcelona.
- Institut de Cultura de Barcelona (Museu Etnològic de Barcelona).
- Organisme Autònom Can Quintana, Museu de la Mediterrània.
- Fundació Privada Promediterrània per a la Conservació, l'Estudi i la Difusió del Patrimoni Cultural i Marítim (Museu de la Pesca).
- Ajuntament de Manlleu (Museu del Ter).
- Patronat Municipal del Museu Etnològic del Montseny "La Gabella".
- Patronat de l'Organisme Autònom Museu Comarcal de l'Urgell.
- Patronat Municipal Duran i Sanpere (Museu Comarcal de Cervera).
- Institut Català d'Antropologia.
- Centre de Documentació del Patrimoni i la Memòria "Carrutxa".
- Consell Comarcal de l'Alt Urgell (Ruta dels oficis d'ahir).
- Patronat Municipal de la Patum (Casa de la Patum).
- Ajuntament de Sant Feliu de Guíxols (Museu d'Història - Espai del Metge i de la Salut Rural).
- Ajuntament de Valls (Museu Casteller de Catalunya).
- Ajuntament de Mas de Barberans (Centre de Desenvolupament Rural - Museu de la Pauma).
- Institut d'Estudis Penedesencs.
- Centre d'Estudis Lacetans.
- Centre d'Estudis de les Garrigues.
- Associació per la Pedra Seca i l'Arquitectura Tradicional.

b) Les entitats municipalistes catalanes

- Associació Catalana de Municipis i Comarques.
- Federació de Municipis de Catalunya.

c) Altres entitats

- Consell Nacional de la Cultura i de les Arts (CoNCA)
- Xarxa de Museus d'Etnologia

2. Així mateix es considera adequat sotmetre l'Avantprojecte de llei al tràmit d'informació pública per permetre la participació ciutadana en l'elaboració d'aquesta proposta normativa, ja que el patrimoni cultural immaterial implica a tota la ciutadania.

3. L'article 133.1 de la Llei estatal 39/2015, d'1 d'octubre, del procediment administratiu comú de les administracions públiques estableix que, amb caràcter previ a l'elaboració del projecte o avantprojecte de llei o de reglament se substantiarà una consulta pública, a través del portal web de l'Administració competent en la qual s'ha de demanar l'opinió dels subjectes i de les organitzacions més representatives potencialment afectats per la futura norma.

En aquest cas s'ha realitzat la consulta al portal de Participa gencat i l'informe corresponent de resposta consta a l'expedient.

4. L'article 69 de la Llei 19/2014, del 29 de desembre, de transparència, accés a la informació pública i bon govern estableix que les persones tenen dret a participar, per mitjà de la presentació de propostes i suggeriments, en les iniciatives normatives que promou l'Administració pública i permet trametre'ls abans del tràmit d'audiència i informació pública. Aquest dret es pot exercir amb relació a les iniciatives normatives en què, per la importància que tenen o per la matèria que regulen, l'Administració pública considera pertinent obrir aquest procés participatiu des de l'inici de la tramitació del procediment administratiu.

En aquest cas entenem que no cal obrir el tràmit de participació descrit atès que s'han fet consultes preliminars a les entitats representatives del sector per elaborar l'Avantprojecte de llei i es garantirà, de manera suficient, la participació ciutadana i de les entitats a través dels tràmits d'audiència i informació pública. Així mateix considerem que, atès l'àmbit regulat, no és necessari un tràmit de participació ciutadana ja que l'Avantprojecte de llei té una incidència poc rellevant en l'esfera personal i patrimonial dels ciutadans.

Barcelona, 23 d'octubre de 2023

Adelaida Moya

Taules - DNI

[Redacted]

(TCAT)

Signat digitalment per
Adelaida Moya Taules -
DNI [Redacted] (TCAT)
Data: 2023.10.23
12:03:03 +02'00'

Adelaida Moya Taulés

Directora general de Cultura Popular i Associacionisme Cultural